

ΑΧ, ΡΕ ΧΡΗΣΤΟ... (γράφει ο Δημήτρης Τζουβάνος)

(Αναδημοσίευση από το www.filomantis.gr)

1) Τηλεγραφήμα εληφθη στοπ.

Ρε Χρηστο, τωρα τι μου λες, να πιασω και 'γω τηλεγραφηματα, «φιλε Μηλιο, το και το»; Μου ακουγεται σαν τα ξαποδω «συντροφε Ταδε ...». Τελος παντων. Τα πολλα θα τα ακουσεις στην πρωτη κρασσοσυναξη, ερημην σου και παρεα με τα δισκακια σου, εκτος και ξεκουνησεις, αν και εγω δεν αξιωθηκα που σουχα πει τελευταια. Πρεπει ωστοσο να σου αναγνωρισω παρρησια, που παντα εκτιμω, γι αυτο το μονο που μου βγαινει (σε διαδικτυακο καουμπούκο τηλεγραφημα, που αγαπας), είναι σε παραφραση. Αϊ κικς πιπλ φορ μαντνες, μπατ γιου 'ρ μαϊ φρεντ εντ αϊ 'λ κικς γιου φορ ναθινγκ.

Εδώ θα σταματουσα κανονικα, αφηνοντας τα παραπερα γι αργοτερα -πρωτα ο Θεος- φοβουμαι πως κουραζεται κι ο αναγνωστης απ' τα πολλα. Ξερεις, στα αρθρα μου προσπαθω ν' ανοιγω πολλα συνδεδεμενα θεματα, στα ορια της αναγνωστικης αντοχης και λιγο παραπερα, παντα με το φοβο της κουρασης, περισσοτερο με το φοβο παραταιρων διαλογικων διακλαδωσεων κι ακομα πιο πολυ με την ελπιδα συνεισφορας σε κοινη γλωσσα - ελπιδα. Η εγκαρδια συνενοηση (παλιος πολεμικος ορος) εχει τα δικα της απαιτουμενα που ξεπερνουν την «πολιτικη βαση», αν είναι να τη στηριξουν.

Όμως, κατανω πως στο δημοσιο διαλογο η ατζεντα είναι επισης δημοσια, οσο και μη ουδετερη, κι είναι του καθενα ευθυνη για το καλυτερο, σχετικα. Κατανω ακομα, πως τα ζητηματα που βαζεις στο τηλεγραφημα σου, είναι ψηλα στην ατζεντα για πολλους απ' τους φιλους μας. Γι αυτο και θα συνεχισω επι της (ην θεωρεις) ουσιας, στα ορια ενός απαντητικου σημειωματος.

2) Απλως ηγετικα παιχνιδια;

Είναι φανερο πως βλεπουμε διαφορετικα τα τεκταινομενα, το τι πραγματι «παιζεται» όπως λες.

Η παρατεταμενη κριση που διαπιστωνεις και συ, για τη γνωμη μου, δεν αφορα ηγετικα παιχνιδια, κατι τετοιο π.χ. ισχυριζονται ευθεως ή εμμεσως οι πυροσβεστες-συγκαλυπτικοι στο ΠΑΣΟΚ, όπως και οι κατηγοροι της «φιλοδοξης υπονομευσης» ή της «οικογενειοκρατικης ανικανοτητας». Το προβλημα της ηγεσιας στο ΠΑΣΟΚ εξεφρασε κυριως το αδιεξοδο της στρεβλης εκπροσωπισης, είναι προβλημα διαστασης βασης-κορυφης, δηλαδη αλλα ζητα ο κοσμος ολος, κι αλλα κανει η ηγεσια. Το αιτημα της βασης του ΠΑΣΟΚ (της ευρυτερης εκλογικης βασης, ακομα και της μη ψηφοφορικης του ΠΑΣΟΚ) είναι η αλλαγη προσανατολισμου, το «αλλαξε τα όλα» ΠΑΣΟΚ.

Για τη γνωμη μου μια τετοια εντολη υπαρχει, μισοκαρδη κι απελπισμενη, αλλα υπαρχει, όχι μονο απ' αυτους που ψηφισαν το Γιωργο, αλλα σιωπηρα από πολυ περισσοτερους. Μπορουμε να συμφωνησουμε στο

καθεστωτικο μερος των κινητρων για την εντολη, μπορουμε ισως να εχουμε την ιδια εκτιμηση για το τι θα την κανει ο Γιωργος, (ή ο Βενιζελος κτλ) αυτό όμως είναι δευτερευον.

Το κυριο είναι ότι υπαρχει στο κοινωνικο σωμα και στην πλατια βαση του κεντρωου χωρου, εκτεταμενο το αιτημα της σοσιαλιστικης μεταστροφης, σημαντικα διαφορετικο απ' το αντιδεξιο του '81 ή του μεταπαπανδρεϊκου σημιτονοικοκυριου του '96. Για μενα αυτό είναι καθαρο, στα εθνικα εκλογικα αποτελεσματα, στην απαξιωση του σημιτισμου, στις εσωκομματικες εκλογες, στην προηγουμενη «αλλαξε τα όλα» εντολη, στα αναλυτικα γκαλοπ, σ' ό,τι τελος παντων προσφερεται για σταθμιση του κοινωνικου αιτηματος και συνειδησης. Ακομα και σε μερος των ψηφων του Βενιζελου, κομματικων και πλατιων δημοσκοπικων, μπορει να διακριθει ενας τετοιος κοινωνικος προσανατολισμος.

3) Η εντολη είναι θετικη στα ορια της

Υπαρχουν βεβαια εδώ 2 ζητηματα. Πρωτον, η εν λογω εντολη δε συνοδευεται αναγκαστικα απ' την ελπιδα ανταποκρισης, αν κι αυτή η ελπιδα ζηται αγωνιωδως την ιδια της την αναθερμανση σε κάθε μικροδειγμα μεταστροφης, νομιζω ότι κι αυτό εγινε ολοφανερο. Ωστοσο, ο ακολουθος κοινωνικος-πολιτικος αναπροσανατολισμος στη συνεχεια, δεν αναμενεται ριζοσπαστικα μονοδρομημενος ελλειπει αξιοπιστων εναλλακτικων σ' ολη την εκταση του χωρου. Δευτερον, το σοσιαλιστικο αιτημα είναι ασαφες κι αντιφατικο, ασυγκροτητο κι ασταθες ιδεολογικα, διαπλεγμενο με δογματικα, συντεχνιακα και φιλελευθερα στοιχεια, γενικως διαχειρισιμο απ' το συστημα.

Υπο τους ορους αυτους, η εντολη αυτή παραμενει εντολη (υπο στρεβλη-πιεζομενη εκπροσωπηση όπως του Γιωργου) δεν εχει και δε μπορει να προσλαβει χαρακτηρα πληρους-ταχειας πολιτικης αυτονομησης. Προσωπικα εκτιμω (βλ. και το προηγουμενο αρθρο μου «κλαιει κτλ») ότι η βαση του ΠΑΣΟΚ δεν εχει τους ιδεολογικους και διαδικαστικους ορους για να επιβαλλει την αιτουμενη μεταστροφη, καθως επισης ότι και τα στελεχη του αλλού νυχτωνουν.

Αυτά όμως καθολου δε σημαινουν ότι το υπαρκτο αιτημα μεταστροφης δεν είναι σημαντικό, δηλαδη στοιχειο θετικης κι αξιοποιησιμης υποκειμενικότητας, υπο τους ιδιους του τους περιορισμους. Το προς τα πού και το πώς, είναι μια άλλη ιστορια. Εχει όμως στο σημειο αυτό σημασια να αναγνωρισουμε ως ατοπες τις κατευθυνσεις και τους τροπους που, για να σταθουν, προϋποθετουν την ολοφανερα λαθεμενη αναγνωση της πραγματικοτητας, εν προκειμενω τη θεση ότι εντολη δεν υπαρχει.

4) Εντολη, αλλά όχι ειδικα στο Γιωργο;

Προσεξα βεβαια ότι δεν αρνεισαι ρητα την αναδειξη του αιτηματος μεταστροφης στη γενικη του μορφη, αλλα τη διατυπωση του μεσω της εντολης στο Γιωργο. Αλλα αυτος είναι ο κυριος τροπος (καθως και εν μερει μεσω του Βενιζελου κτλ) που διατυπωθηκε το αιτημα αυτό, ως (μισοκαρδη) εντολη στην εκτιμηθεισα ως πλεον αξιοπιστη, οσο και υπο προθεσμα, κομματικη ηγεσια.

Ο τροπος αυτος δεν είναι τυχαιος, είναι στενα συναρτημενος με την ευρεως αιτουμενη κομματικη

μεταστροφή, ως κυρίας διαδικασίας σοσιαλιστικής συγκροτήσης, εμπεριέχει δηλαδή την ελλειψη εμπιστοσύνης σε άλλες διαδικασίες (κατι που πρέπει να αξιολογηθεί τόσο στην αρνητική, όσο και τη θετική του διαστάση). Θα μπορούσε κανείς να τοποθετήσει στο σημείο αυτό το κύριο πολιτικό στοιχείο, εν οψει μάλιστα της λήξης των προθεσμιακών εντολών, όπως διακρίνω στο τηλεγράφημα σου. Προσωπικά δεν αποκλείω την ένταση της κινητικότητας στο χώρο, αν μάλιστα ενθαρρυνθεί, ούτε και τη διάλυση του ΠΑΣΟΚ αποκλείω, παρ'ότι ελαχίστα πιθανή.

Αυτά όμως ανήκουν στο χώρο των στενών συγκυριακών εκτιμήσεων. Στην ευρύτερη περίοδο οι μορφές αναπαραγωγής του κέντρου (φιλελευθέρης κεντροαριστεράς), δηλαδή του σημερινού τοπίου, είναι πολλές, όπως και τα διαδοχικά σχήματα. Οι αντιστοιχικές μετακομίσεις, κι αν ακόμα ενταθούν, κυρίως θα εκτονώσουν το αίτημα μεταστροφής, παρά θα το πραγματώσουν. Ο περιοριστικός παράγοντας εδώ είναι για τη γνώμη μου, η χαμηλή ιδεολογοπολιτική οροφή, όχι στο μαζικό επίπεδο μόνο, αλλά και στις διαφορές «αριστερές» ελίτ (βλ. και τα διαφορα ευρωπαϊκά αντιστοιχικά των εξελίξεων).

Υπό τις συνθήκες αυτές η συγκροτήση του σοσιαλιστικού χώρου είναι εξαιρετικά συνθετή υπόθεση, τόσο συνθετή, που μετακομίση ή μετεξέλιξη χάνουν το πολωμένο νοήμα τους. Αυτό που κυρίως «παιζείται» λοιπόν είναι η ιδεολογοπολιτική χειραφέτηση, εν μέσω πολυμορφών (μη αντιθετικών αναγκαστικά) πολιτικών διαδικασιών, η ιδεολογική ιδίως υπερβάση της κεντροαριστεράς σε κλίμακα ικανή να στηρίξει αντιστοιχικές πολιτικές μορφοποιήσεις.

5) Στοιχεία ταυτότητας του χώρου

Ο «θετικός (?) προσδιορισμός (?) δυναμικών (?) που διεκδικούν (?) μια πολιτική παρουσία (?) στο σοσιαλιστικό χώρο» είναι αντιθέτα το λιγότερο που παίζεται, αν κατανοώ σωστά το ζήτημα που βάζεις. Δηλαδή, την εύρεση κοινού τόπου αξιολογής συλλογικής παρεμβάσης στα τεκταινόμενα, από δυνάμεις που έχουν «ξεπεράσει» το ΠΑΣΟΚ και την αριστερά, υπερηφάνες (μερικές έως σνομπισμού) για την προοδο τους όσο κι ανυπόπτες για το ότι «ξεπεράσμα» δεν θα σημαίνει τίποτα άλλο από χειραφετημένη-πρακτική επαναθεώρηση του συνολικού κοινωνικοπολιτικού χώρου.

Το ζήτημα της δράσης των μονάδων και παρεών που συναποτελούν την «κριτική αριστερά», ας την πούμε, ή και ειδικότερα το «πολιτικο-σοσιαλιστικό» τμήμα της, είναι ασφαλώς σημαντικό, όσο και στενά δεμένο με το γενικότερο (υπαρκτό αλλά και χαμηλής οροφής) κοινωνικό αίτημα συγκροτήσης του σοσιαλιστικού χώρου. Το εδάφος αυτής της συγκροτήσης ωστόσο είναι πολύ ευρύτερο απ' το σύνολο που συνθέτουν αυτές οι «δυνάμεις» (?), ευρύτερο όχι με την έννοια του «χώρου προς απεγκλωβισμό και προσαρτήση» αλλά ως ενιαίου υποκειμενικού χώρου, ως χώρου συνολικού αναπροσανατολισμού-πολιτικής χειραφέτησης. (Θυμίζω στο σημείο αυτό τη δική σου προβληματική σχετικά με την ιδιαιτερότητα-οριοθέτηση του σοσιαλιστικού χώρου).

Την ενότητα (κοινή υποκειμενικότητα) αυτού του ευρύτερου χώρου διαμορφώνει όχι μόνο η συγκλινούσα κοινωνική ταυτότητα (λίγο-πολύ, και εξαιρουμένου του νεοπλουτου ή καθεστωτικού τμήματος που κινείται στο 10 % της αντιστοιχικής εκλογικής βάσης), αλλά και η κοινή πολιτική προσέγγιση, η κοινή

ιδεολογοπολιτική φυσιογνωμία. Θα θέλα την ιδιαίτερη προσοχή σου στο σημείο αυτό, εννοώ την ιδεολογοπολιτική φυσιογνωμία με τα θετικά κι αρνητικά της μαζί. Το κρίσιμο μάλιστα δεν είναι τα επιμέρους θετικά ιδεολογοπολιτικά στοιχεία ως προς τα οποία υπάρχει μια σαφής διαβαθμίστη και διαφοροποίηση στο εσωτερικό του ενιαίου αυτού χώρου, τις περισσότερες φορές δογματικής-σχολαστικής φύσης και χωρίς σημασία.

Τα κυριότερα θετικά-ενοποιητικά ιδεολογοπολιτικά στοιχεία αυτού του χώρου είναι δυο. Η μετριοπαθεία-ανεκτικότητα, δηλαδή το αντιολοκληρωτικό, βίωματικό φιλάλληλο στοιχείο, και η σχετική επιδεκτικότητα σε περαιτέρω χειραφέτηση, δηλαδή την αναλήψη προσωπικών-συλλογικών ευθυνών για την κοινωνική πορεία. Μ' άλλα λόγια ο χώρος αυτός ελπίζει κι ακούει καλύτερα, είναι δηλαδή προοδευτικότερος, αν και κατά περίπτωση πιο ευάλωτος σε αρνητικές κατευθύνσεις (αυτό δε σημαίνει ότι ακούει καλά, συγκριτικά μιλούμε, με ό,τι άλλο θορυβώδες κωφο έχει διαμορφωθεί απ' την κριτική-δογματική-φιλελευθερή μεταπολιτευτική αποπαιδείση).

Τα αρνητικά κοινά στοιχεία είναι ιδιαίτερα σημαντικά ενοποιητικά στοιχεία, ενοποιητικά βέβαια προς τα κάτω, απ' τη φύση τους, παντως ενοποιητικά, καθορίζουν δηλαδή κοινές ανάγκες και ρυθμούς χειραφέτησης. Το φιλελευθερο-καιροσκοπικό στοιχείο είναι πανταχού παρόν κι εμποδιστικό της συνειδησιακής κοινωνικοποίησης. Οι διαγκωνιστικοί καυγάδες σε κάθε σημείο του χώρου είναι το ίδιο αντικοινωνικοί, όσο κι αν πασαλειφθούν με πολιτικούς, και η δυνατότητα να φτουράνε για «πολιτικοί» υποδεικνύει το ίδιο ιδεολογοπολιτικό (και κριτηριακό-θεωρητικό) ελλείμμα. Ο τυχοδιωκτικός οπαδισμός (μεγάλος και μικρός) σετακι με τον υπερκριτικισμό (κωφο καταγγελτισμό) και την (ουσιαστική) αυθαδία, είναι κοινός στο χώρο, και καταδεικτικός των τεραστιών κοινών αναγκών μετρου και πίστης. Η αγνοία της αγνοίας και της πολιτικής απαιδείσης, είναι εξ ίσου εντονή με τις δογματικές μικροβεβαιότητες διαμέσου του χώρου αυτού.

Θα μπορούσα να απαριθμήσω ατελείωτη σειρά ιδεολογοπολιτικών χαρακτηριστικών που θετικά (ως στοιχεία αξιοποίησης) κι αρνητικά (ως στοιχεία προς αλληλοχρη αναταξή) ενοποιούν ιδεολογοπολιτικά αλλά και υπερσυγκυριακά αυτό το χώρο, στον οποίο και 'μεις κολυμπάμε, καθόλου αμολυντοί. Η υποκειμενική ενοτητα-μετεξελιξή του, περαιτέρω, ελαχίστα μπορεί να προσεγγισθεί από προβληματικές «κριτικής υποστηρίξης» ηγεσιών ή άλλες παρωχημένες μετωπικές οπτικές, κληρονομία του τριτοδιεθνιστικού μοντέλου συγκροτήσης.

6) Περὶ θετικού καθορισμού

Αυτό που ξεχνούμε συνήθως στο μοντέλο αυτό είναι η μονοπολικότητα του, η εστία και δύναμη, και η οποία θεμελιωμένη σε «αντικειμενικές» ιστορικές ελίτ λειτουργεί συσπειρωτικά-μετωπικά-απεγκλωβιστικά. Ανεξαρτήτως απ' την πλήρη ιστορική αποτυχία του στον «εργατικό χώρο» (έννοια παραγωγικού καθορισμού) αυτό είναι τελείως λάθος να μεταφέρεται στο «σοσιαλιστικό χώρο» (έννοια ιδεολογοπολιτικού καθορισμού) με την απαίτηση να καθορίσει αντιστοίχα την τοπολογία του (τις σχέσεις μεταξύ των μορφωμάτων του).

Αυτά κι άλλα πολλά είναι βεβαιο ότι θα απασχολήσουν το σοσιαλιστικό κίνημα στη χώρα και διεθνώς, σημαίνουν παντως για την κατάσταση ότι αυτό που παίζεται είναι παντα το μείζον χωρίς υποθήκευση του στο συγκυριακό (μεγάλο ή μικρό) είτε λεγεται Γιωργος είτε ξεγιωργος. Τα κορακίστικα αυτά, (στα οποια συχνά υποχρεωνεται ο ατελής και πιεσμενος κι απ' τον περιορισμενο χωρο αναλυτικός πολιτικός λογος) μπορούν σε ελευθερη μεταφραση να αποδοθουν ότι «μας νοιαζει και μας κοφτει απ' τα μεσα, το τι γινεται ή δε γινεται στο χωρο, ανεξαρτητα απ' τη συγκυριακη μας θεση, και καθολου δεν ωφελουν τα ξορκια για ηγετικα παιχνιδια που δηθεν πρεπει να τ' αφησουμε να τα λουσσουν οι πλανημενοι, όσο οι ξέσκολοι θα αναζητουμε ένα "θετικο καθορισμο"». Για τη γνωμη μου αυτό θάταν πολύ θετικός καθορισμός. Συνοψιζεται στην κριτικη υποστηριξη (αφου σου λει η φραση αυτη) τού όντος / δυναμει σοσιαλιστικου χωρου, μη υποθηκευμενη στην υποστηριξη κανενος, στην κεντρικη καρεκλα ή τον εξωστη.

Οι ειδικότερες ιδεολογοπολιτικες συγκλισεις είναι άλλη υποθεση, και σε κάθε περιπτωση ευαναγνωστες. Αλλα και οι επι μερους κριτικες ή τοποθετησεις στη στενη συγκυρια είναι επιβεβλημενες αν τοκιζουν στα ζητουμενα (π.χ. στα αναγκαια χαρακτηριστικα μιας σοσιαλιστικης ηγεσιας) ενώ η τελικη χρησιμοτητα τους εξαρταται τοσο απ' αυτές, όσο κι απ' τον κάθε αντιλογο. Μιλω για τις συγχορδιες από διαφορετικες νοτες, καθως και για τα σχετικα φάλτσα.

Αυτα καθολου δεν εξαντλουν το ζητημα, βοηθουν όμως νομιζω στην τοποθετηση του. Οι (πολλαπλως) αξιοπιστοι πολιτικοι πολοι ή πολος που θα συνεισεφερε αποφασιστικα στη σοσιαλιστικη συγκροτηση είναι ασφαλως κλειδι, όμως φοβουμαι ότι διεθνως και στη χωρα, ειμαστε στο (ιδεολογοπολιτικο) σταδιο να καταλαβουμε το τι βραζει στο καζανι - αναγκαια γνωση για κάθε ατομικο ή συλλογικο μορφωμα που (καλως κι ευτυχως) φιλοδοξει σε αξιολογη συνεισφορα συγκροτησης. Μακαρι τα πραγματα ναναι πιο μπροστα, βοηθησε με να το δω, αν το βλεπεις, την ιδια ωρα μαλιστα που δε βλεπεις φωτια κατω απ' το καζανι, μιας κι αναμεσα βρισκεται ο Γιωργος.

7) Ζυμωσεις μετα μουσικης

Ανεξαρτητα όμως απ' τα παραπανω, καμμια αντιρρηση δεν εχω για συζητησεις, ανοιχτες ή οινικες, ισα-ισα τις θεωρω απαραιτητες. Σε κάθε περιπτωση η δημιουργια κυκλων διαλογου και προβληματισμου, η διαμορφωση πολιτικων πόλων παρεμβασης κι αλληλοσυνδεσης είναι αναγκαια. Αλλωστε στη λογικη αυτη καταχωμαι της φιλοξενιας του «Φυλλομαντη». Η «βαση των αναγκαιων ζυμωσεων», για να χρησιμοποιησω τη σημαινουσα διατυπωση σου, μπορεί να διαφερει κατά την κριση του καθενα, αν και προσωπικα θεωρω ότι χρειαζονται ανοιχτες ιδεολογοπολιτικες συζητησεις σε πολλα επιπεδα. Τελος παντων, για οποια συζητηση θελει ο Χρηστος, θαχα την καλυτερη διαθεση, όπως ξερεις. Αν μαλιστα ξεκρεμασεις και το μπουζουκι...

Φιλιά,

Δημήτρης - 19/12